

Sats på topphester

Har du ambisjon om å drive profesjonelt oppdrett av ridehest? Da er det absolutt nødvendig å ha et godt overblikk over kostnader og inntjeningsmuligheter. Går ikke oppdrettet med overskudd, vil det før eller siden bety "kroken på staldøra"

Profesjonelt oppdrett innebærer at hesteavlen er organisert og drives som næring. De fleste oppdrettere i Norge har ikke en slik profesjonell tilnærming til sin oppdrettsvirksomhet. Innfallsvinkelen er snarere mer hobbybetont. Det dreier seg ofte om en småskala-produksjon, der virksomheten ikke er momsregistrert. Likevel ser vi at stadig flere oppdrettere driver profesjonelt. Uansett vil muligheten for å tjene penger på avl av hest være av stor interesse

og betydning, både for profesjonelle og "hobby"-oppdrettere.

Prisen må overstige kostnadene

Ved profesjonell produksjon av ridehest, vil målet være å produsere en hest som kan tilbys og selges i markedet til en pris som overstiger produksjonskostnadene. I motsatt fall vil oppdrettet gå med underskudd, noe som ikke vil være akseptabelt ut fra alminnelige bedriftsøkonomiske prinsipper. Vi må derfor avle hester som markedet er interessert i å kjøpe og er villig til å betale for. Hvilken kategori hest dette dreier seg om, kommer klart frem når vi ser på de totale kostnadene knyttet til oppdrettet.

Oppdrettskostnader

Hva koster det å lage en hest i Norge i 2010, og hvilket inntjeningspotensial kan vi forvente? Dette er viktig å kartlegge før du går i gang med en profesjonell oppdrettsproduksjon. Sluttsummen vil avgjøre om det er mulig å være konkurransedyktig i hestemarkedet.

En oppdrettsproduksjon er svært kostnads-krevende, og investeringene er ofte langsiktige. I en forholdsvis lang (3-5 års) oppstartsfase, vil det være vanskelig å skape overskudd i virksomheten. I denne perioden vil du være avhengig av lån eller overføringer fra andre kilder for å ha råd til investeringer og driftsutgifter. Investeringene til selve oppdrettsproduksjonen kan omfatte fasilitetsutvikling, innkjøp av avlsmateriale, diverse produksjonsutstyr,

maskiner og forbedring av infrastruktur. Driftsutgiftene vil dreie seg om fôr, strø, veterinær, hovslager, forsikring, transport, generell rådgivningstjeneste, lønninger osv.

Dette koster føllet

For å produsere ett føll, må du ta med alle fortløpende driftsutgifter fra hoppa insemineres frem til føllet ser dagens lys. Utgiftsmodellen som skisseres her er realistisk, men kan selvfølgelig variere noe for ulike oppdrettsvirksomheter. De ulike utgiftspostene vil likevel gi en forholdsvis god innsikt i hvor ressurs- og kostnads-krevende et moderne, optimalt og dyrevennlig oppdrett anno 2010 er.

Utgiftsposten vi har kalt "hoppe-leie" er en teknisk beregning i forhold til en innkjøpspris per avlshoppe på kr. 100 000. Vi antar at hoppa utelukkende har avlsverdi, og at hun totalt vil produsere 10 føll i sin karriere. Hoppas verdi vil da

66

En oppdretter som klarer å produsere en topphest, har også mulighet for eksport.

Alle som driver profesjonelt oppdrett av ridehest i Norge, må legge listen høyt: Å produsere hester med eksepsjonell kvalitet. Det er kun det som betaler seg ut fra et økonomisk ståsted

være lik null når avlskarrieren er over. Vi får dermed en beregnet "hoppe-leie" på kr. 10 000 per føll.

Det er også gjort en beregning i henhold til en drektighetsprosent på 75. Det vil si at driftsutgiftene til hold av hoppa når den går tom, også representerer en merkostnad knyttet til produksjonen av faktisk fødte føll. I vår modell innebærer dette at hoppa føder 3 føll

over en fireårs periode. Posteringen fremkommer som "tom-hoppe-leie", og vil representere en kostnad på 25 % av årlig driftskostnad for hoppa som tilleggskostnad per føll.

Generell risiko ved sykdom, invaliditet og død er beregnet under "forsikring". Kostnadsmodellen representerer et typisk driftsår knyttet til produksjon av ett føll. Utgifter til fasiliteter, vedli-

kehold og eventuelle lønninger er ikke beregnet innenfor modellen. Modellen forutsetter 3-4 måneders fulltidsbeite på innmark. Utgiftene er beregnet inkludert merverdiavgift.

Prislappen på et føll må være minimum kr. 75 000.

Foto: Rindhesser/Linné Moen

HOPPA

	Årlig kostnad
Fôr /strø, månedlig kostnad kr. 1875	22 500
Hovslager (verking 4 x årlig á kr. 300)	1 200
Vaksine mot influensa (en gang årlig á kr. 300)	300
Vaksine mot herpes (3 x årlig á kr. 400)	1 200
Markkur (4 x årlig á kr. 125)	500
Tannbehandling (en gang årlig)	500
Diverse akutt veterinær	2 000
Forsikring (livsforsikring kr. 100 000 / vet.forsikring kr. 50 000)	5 000
TOTAL DRIFTSKOSTNAD PER HOPPE ÅRLIG :	33 200

FØLLET

"Hoppeleie"	10 000
"Tom-hoppeleie"	10 000
Hingst / sæd	fra kr. 10 000
Utgifter til Avlstasjon/Veterinær/Sædtransport/ Andre omkostninger	fra kr. 5 000
Foster-forsikring	5 000
Registrering /passutstedelse inkl. vet kostnad	2 000
Total pr. føll	42 000
TOTAL KOSTNAD	75 200

Av denne kostnadsmodellen ser vi at det koster ca. kr. 75 000 inkl. mva å produsere et føll. For å beregne kostnaden ved produksjon av henholdsvis åring, 2-åring, 3-åring, kan vi plusse på et årlig tillegg på kr. 30 000 (se beregning for årlig driftskostnad per avlshoppe). Dette tilsvarer da følgende produksjonskostnad relatert til alder:

Produksjonskostnad:

Føll	75 000
Åring	105 000
2-åring	135 000
3-åring	165 000

(Oppdrettsvirksomhet som er registrert som landbruksvirksomhet, vil kunne motta produksjonstilskudd til driften. Dette er det ikke korrigert/tatt hensyn til i kostnadsberegningen.)

Norskproduserte hester selges ofte med tap.

Ved 3 års alder er det normalt å betrakte oppdrettsfasen som avsluttet, og hesten vil så kanaliseres videre i foredlingskjeden med innridning/tilridning og forberedelser til fremtidige konkurranser. Ved overgang til slikt opplegg, vil den årlige driftskostnaden normalt tredobles i forhold til et ordinært driftsopplegg for føll/unghest. Vi kan ta utgangspunkt i at et fulltidsopplegg med hjelpensjon og trening vil koste ca. 100 000 årlig inkl.mva. Dette er det samme kostnadsnivået som for tilsvarende opplegg innen trav- og galoppporten.

Av kostnadsberegningene fremgår det at å produsere et ridehest føll i Norge koster kr. 75 000. Det innebærer at salg av føll til kr. 75 000 kun vil dekke faktiske produksjonskostnader uten lønnsberegning. Er prisen lavere, representerer det et salg med tap. Ut fra regnestykket kan vi også se at ved å beholde hesten frem til treårs alder, må prisen opp i kr. 165 000 for å dekke produksjonskostnadene. Dette vil da dreie seg om en "rå" 3-åring som det

foreløpig ikke er gjort noen profesjonell treningsinvestering i. Velger oppdretter å beholde hesten mens den utdannes, vil kostnadene økes med 100 000 kroner årlig.

Hvem kjøper hvilke hester

Når vi vurderer produksjonskostnad opp mot reelle salgssummer, vet vi at norskproduserte hester ofte selges for vesentlig mindre enn produksjonskostnad. I en slik situasjon kan man i lengden ikke unngå å stille spørsmålet: Kan det lønne seg med oppdrett av ridehest i Norge?

Svaret er både ja og nei. For å kunne vurdere markedssituasjonen, er vi nødt til å vite noe om etterspørsel og prisnivå. Vi vet at det årlig importeres omkring 1500 hester til Norge. Vår egen innenlands produksjon er underkant av 200 føll per år. Det burde derfor være rom for en betydelig norsk avl, under forutsetning at vi er konkurransedyktige på pris og kvalitet. Importerte hester er stort sett i alderen fra 4 år og oppover, overveiende sportshester som importeres av sportsutøveren selv (rytteren) eller kommersielle aktører som selger/formidler hester. Det er vanskelig å vite eksakt hva som er gjen-

nomsnittelig pris på importerte hester, men markedet innenlands etterspør typisk en noenlunde skolert, voksen og frisk hest i priskategorien 150 000 til 300 000 kroner. I dette prissegmentet må selger/oppdretter kunne tilby en voksen, stabil, skolert hest med dokumentert kvalitet (sportsresultater) eller eventuelt en unghest (3-5 år) med gode fremtidsutsikter og potensial.

Det er også mulig å få omsatt føll, mens markedet for 1- og 2 åringer er forholdsvis "dødt". Dersom virksomheten baserer seg på å selge føll og uskolerte unghester, vil det i dagens situasjon absolutt være tilrådelig å fokusere på føllsalg – ikke bare på grunn av en tidvis etterspørsel, men også fordi økte produksjonskostnader for 1- og 2-åringer ikke nødvendigvis gjenspeiles i salgssummen. Skulle oppdretteren likevel velge å beholde hesten frem til 3-års alder, vil en investering i 2-3 måneders tilridning ofte svare seg positivt med tanke på salg.

● For å produsere ett føll, må du ta med alle fortløpende driftsutgifter fra hoppa insemineres frem til føllet ser dagens lys. (Foto: Ridehesten/Annette Boe Østergaard)

på topphester

Vi må i denne situasjonen ha i tankene at utgiftene til tilridning over en lengre periode, kun i særskilte tilfeller genererer en tilsvarende verdiøkning på hesten. Hester med ekstraordinær kvalitet kan likevel mangedoble sin verdi gjennom profesjonell trening og utdanning over tid. Siden driftsutgiftene til hestehold i Norge er betydelig større enn i andre land, vil vi ikke kunne være konkurransedyktige på pris når det gjelder en kategori "normalhest" med middels brukspotensiale og kapasitet. Når det gjelder topphesten stiller det seg derimot annerledes. Her er Norge fullt ut konkurransedyktig. Topphester holder uansett et høyt prisnivå i hele verden. I tillegg har en oppdretter som klarer å produsere en slik hest, med ett en eksportmulighet. Det er med andre ord på et slikt kvalitetsnivå innslagspunktet for ambisjonene i norsk avl må befinne seg.

Produksjon av hobby-hest/ridesko-lehester må i denne sammenhengen betraktes som økonomisk "avfallsproduksjon", ettersom hjemmemarkedet kun er villig til å betale i størrelseorden tjue til sytti tusen kroner for slike hester. Som vi ser av utgiftsoppsettet, kan en slik produksjon umulig lønne seg. ■

● En oppdrettsproduksjon er svært kostnadskrevende, og investeringene er ofte langsiktige. (Foto: Ridehesten/Casper Cassøe).

“Konkurransedyktighet på pris og kvalitet, burde gi rom for en betydelig norsk avl av varmblods ridehest

● For å dekke produksjonskostnadene må prisen opp i 165 000 kroner ved å beholde hesten frem til treårs alder. (Foto: Ridehesten/Ida Digernes).

